

51. sezona Divadla Husa na provázku
2018/2019

Franz Kafka

AMERIKA

Dramatizace stejnojmenného románu jednoho z nejvýznamnějších prozaiků
světové literatury 20. století.

Překlad: **Josef Čermák**

Dramatizace: **Iva Klestilová, Michal Dočekal**

Režie: **Michal Dočekal**

Dramaturgie: **Miroslav Ošcatka**

Dramaturgická spolupráce: **Iva Klestilová**

Scéna: **Dragan Stojčevski**

Kostýmy: **Sylva Zimula Hanáková**

Hudba: **Ivan Acher**

Premiéra: 21. 9. 2018

Obsazení

Martin Donutil	Karel Rossman
Jan Kolařík	Strýc / Sluha u Pollundera
Simona Zmrzlá	Klára Pollunderová / Tereza
Vladimír Hauser	Celník / Kapitán / Pollunder / Muž s kočárkem
Ivana Hloužková	Greene / Vrchní kuchařka / První úředník
Dominik Teleky	Robinson / Druhý úředník
Adam Mašura	Delamarche / Třetí úředník
Tomáš Milostný	První důstojník / Vrátný / Brunelda
Milan Holenda	Šubal / Vrchní číšník / Žena s kočárkem
Dalibor Buš	Topič / Student / Velitel transportu
Ondřej Kokorský	Pan Mack / Konferenciér v hotelu / Vyvolávač Oklahomského divadla v přírodě

Stejně jako *Proces* či *Zámek*, také tento román se zachoval v podobě nedokončeného rukopisu, přičemž Kafka sám román pojmenoval názvem *Nezvěstný*. Tento název nepochybně vyjadřuje podstatný smysl díla - příběh člověka, který se ztratil ve světě. Napínavé dílo je obrazem moderního světa viděného očima šestnáctiletého chlapce. Chlapce, který se ocitl za oceánem jako přistěhovalec. Přistěhovalec, který se upřímně snaží chovat správně, který však v tomto neznámém a prapodivném světě rozumí jen máločemu.

Podivuhodná cesta Karla Rossmanna je originálním příběhem o vykořeněnosti a touze rozumět - ostatním lidem a okolnímu světu. Přes veškerou šerednost stínů celým dílem prosvítá humor.

Autory dramaturgie jsou Iva Klestilová a Michal Dočekal a Divadlo Husa na provázku ji uvede v české premiéře. Světovou premiéru měla v maďarském divadle v Cluji v roce 2015.

Franz Kafka (1883 – 1924)

Spisovatel světového věhlasu. Narodil se v Praze na Starém Městě pražském, kde až na krátké výjimky žil celý svůj život. Obchodnické založení jeho rodiny ho vedlo ke studiu práv a k zaměstnání v Dělnické úrazové pojišťovně. Současně píše a v omezené míře i publikuje, většinou jen na nátlak svých přátel. Za spisovatele se však nikdy nepokládal, spíš za člověka dvojího života – úspěšného a vzorného úředníka se stabilní pozicí a jistotami v životě a „člověka, co píše“ s neustálou tvůrčí rozkolísaností, nespokojeností a touhou po dokonalosti vyjádření.

Za jeho života vyšlo tiskem jen pár povídek, protože nebyl ochoten prezentovat se textem, který by nebyl zcela dokonalý. Neustále přepisoval, škrtil a ničil vše, co se mu zdálo málo dobré. Nevydané rukopisy přikázal po své smrti zničit. Zemřel v rakouském plicním sanatoriu a je pohřben na novém židovském hřbitově v Praze – Strašnicích.

Dílo se však přes všechny příkazy zachovalo. Jeho celoživotní přítel Max Brod se rozhodl nerespektovat jeho přání, rukopisy uschoval a stal se jejich prvním editorem. Posmrtně tedy vyšly nejen povídkové soubory, ale i nedokončené romány a osobní korespondence.

Je v tom jistá absurdita - ačkoliv se Kafka snažil své dílo nevydávat v nedokonalém stavu, stal se známý svými nedokončenými pracemi, které jsou nejpřekládanějšími díly světové literatury. Ač sám se snažil být nenápadný a žít co možná nejběžnější život, stal se objektem globálních literárních turistů, kteří s jeho portrétem na tričku brouzdají Starým městem a snaží se najít jeho dávno ztracené mysterium.

Nejpozoruhodnější na Kafkově životě a díle však je, že do současnosti budí u čtenářů a literárních vědců touhu po interpretacích a výkladech, jako by v něm bylo zakódováno nějaké hlubší poselství, které je nutné rozluštit. Nové a nové generace otevírají stránky jeho knih a hledají – Touhu? Naději? Smíření? Sebe sama?

Amerika je jedním z jeho nedokončených románů. Kafka ho pravděpodobně psal pod názvem *Nezvěstný*, Max Brod jej pojmenoval *Amerika* proto, že s Kafkou o něm mluvili vždy jako o „americkém“ románu. Vydejme se tedy na pouť do Ameriky, doprovodíme Karla Rossmanna, tohoto čistého šestnáctiletého hochy na jeho cestě za zkušeností a jeho vlastním životem. Jaký bude?

V Praze bývala kavárna Edison. Majitelem byl pan Turnovský, otec jednoho mého staršího spolužáka. Americký vynálezce Edison pobýval v roce 1911 v Praze a od stolku u okna rád pozoroval dění na Václavském náměstí. Dovolil panu Turnovskému, aby kavárnu pojmenoval po něm. Na stěně nad stolkem visela velká fotografie „Génia z Menlo Parku“ opatřená Edisonovým vlastnoručním podpisem. Pod tímto portrétem jsem jednou seděl s Kafkou „Pozoruhodný dokument“ řekl Kafka vážně a zároveň s nádechem oné ironie, která u něj probleskovala i u nejzávažnějších témat. (...) Američané tehdy přijížděli do Čech jen zřídka. Většinou navštěvovali Karlovy Vary a Mariánské Lázně a někteří pak zamířili i do Prahy. Edisonova návštěva ovšem musela vzbudit obzvlášť velkou pozornost. Byl to tehdy starší pán s energicky výrazným, pravým americkým obličejem, zároveň se choval jako umělec a měl v sobě cosi prométheovského, což k muži, který dal lidstvu světlo, prakticky géniovi s dvanácti sty patenty, jistě patřilo. Kafka si zapsal do deníku 11. Listopadu 1911, že Edison řekl „v jednom americkém interview o cestě po Čechách, že podle jeho mínění spočívá relativně vyšší rozvoj Čech v tom, že se odtud mnoho lidí stěhuje do Ameriky, a ti z nich, kteří se vrátí, přinášejí nový náboj“. (...) Kafkův deníkový zápis o Edisonvi a jeho zájem o něj nebyl náhodný. Spadal do magnetického pole, které se projevilo v roce 1912 v prvních náčrtech k Nezvěstnému, románu, který zůstal fragmentem.(...)

Nezvěstný (právem nazývaný Amerika a rozvíjející linii „tovaryšských let“, byť ve zcela jiném problematickém prostředí) vstupuje do centra světa pojímaného co nejrealističtěji a sociologicky převratného. Proto je Kafka tak aktuální a proto se vyplatí zpřítomnit si zdánlivou antitezi Edison-Kafka; neboť Edison představuje americký sen. (...) Karel Rossmann, hrdina Topiče a románu Nezvěstný, který musel zůstat nedokončený i proto, že pro něj Kafka plánoval happy end, pochází ze stejné doby, kdy na mě profesor fyziky od katedry káravě křikl: "Takoví jako vy se dřív posílali do Ameriky."

Johannes Urzidil, To byl Kafka, esej Edison a Kafka (1961)

Michal Dočekal

7. 4. 1965

1985-1991	studium režie na DAMU
1991-1994	režisér Divadelního spolku Kašpar
1994-2002	režisér a umělecký šéf pražského Divadla Komedie
2002-2014	umělecký šéf činohry Národního divadla
2011-dodnes	člen rady Unie evropských divadel (UTE)
2015-dodnes	prezident Unie evropských divadel (UTE)
2015-2017	ředitel činohry Národního divadla
2018-dodnes	umělecký šéf a režisér Městských divadel pražských

Na otázku „Je v Americe naděje?“ Michal Dočekal odpovídá:

Pro generace bylo slovo „Amerika“ přímo synonymem naděje. Naděje po lepším, bezpečnějším, důstojnějším místě k životu. To slovo neznamenal jen zemi, to slovo označovalo celý kontinent plný pozitivních významů a velkých očekávání. Mnozí si ještě pamatujeme úžasnou radiaci, kterou to slovo-kontinent, ta terra incognita, zářilo. V posledních desetiletích máme „ameriku“ na dosah, poznáváme ji zblízka. Očekávání a naděje jsou konfrontovány s realitou. Naše novodobá zkušenost i příběh Karla Rossmana jsou tedy bildungsromány. Příběhy dospívání a zrání. My, stejně jako Karel Rossman, ztrácíme po cestě iluze, naše zkušenosti jsou všelijaké a nemáme často daleko k zoufalství. Naději na nalezení onoho kontinentu svobody a štěstí, ale ztratit nemůžeme. Bez té naděje by přestalo lidské srdce bít. Tak rozumím povídku Touha stát se Indiánem, kterou představení „Amerika“ končí..